

Kooskõlastatud Tartu Luterliku Peetri Kooli nõukogu
28.08.2026 koosoleku poolt.
Kinnitatud direktori käskkirjaga nr 59-26, 11.09.2026.

Tartu Luterliku Peetri Kooli

lasteaia õppekava

Sisukord

1. Lasteaia tutvustus.....	3
2. Õppe- ja kasvatustegevuse lähtekohad	4
2.1. Inimkäsitlus	4
2.2. Õpikäsitlus.....	4
2.3. Hingeharidus	5
3. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	6
4. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted	6
4.1. Heaolu	6
4.2. Tajud.....	7
4.3. Kohalolu	7
4.4. Enesejuhtimine	7
4.5. Tegevusvõimekus.....	8
4.6. Loovus.....	8
4.7. Rütm	9
4.8. Kordused	9
4.9. Kõnelemine ja mõtlemine	10
4.10. Mõtestatud liikumine.....	10
4.11. Digitehnoloogia.....	11
5. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korraldus	12
5.1. Tegevus- ja päevakavade koostamine	12
5.2. Liitühma põhimõtted ja õppetöö korraldus.....	13
6. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad ja lapse arengu eeldatavad tulemused.....	14
6.1. Üldoskused.....	14
6.2. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused	18
7. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted ning korraldus	24
7.1. Lapse koolivalmidus	27
7.2. Tuge vajava lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus.....	28
8. Vanematega koostöö põhimõtted ja korraldus.....	29
9. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	30

1. Lasteaia tutvustus

Meie visioon

on olla Eesti haridusmaastikul lasteaed, kus me oma tegevuse teadvustatud ja teaduspõhise mõtestamise kaudu anname alus(haridus)e tervikliku, tegevusvõimeka ja tasakaalus inimese kujunemisele.

Sellest lähtuvalt on meie **lasteaia missioon**

- anda **alusharidust**, mis lähtub lapse **arenguvajadustest** ja paneb tugeva aluse just neile pädevustele, mis võimaldab tänapäeval lapsel kujuneda tegevusvõimekaks inimeseks nii oma elus kui õpingutes;
- anda **hingeharidust**, mis toetab vaimset tervist ja kujundab väärtusi, mille kaudu laps tahab ja oskab hoida ennast, teist inimest ja kogu loodut.

Üldväärtused, mis juhivad meie mõtteviisi ja tegevusi:

- **Tähenduslikkus**

Mõtestame oma tegevusi - miks me seda teeme, kuidas see last arendab ja milliseid väärtusi kannab.

- **Austus**

Austades Loojat austame iseennast, kaasinimest/last ja kogu loodut ning tegutseme nende/enda suhtes heatahtlikult ja hoidvalt.

- **Hoolivus**

Suhtume kaasinimesse ja kogu loodusse hoolivalt - südamesoojuse, tähelepanelikkuse ja aktiivsena, arendades kohalolu ja märkamise võimet.

- **Kuuluvus**

Teadvustame kuuluvustunde (meie-tunde) olulisust läbi igapäevase väärtuslikkuse esiletoomise ja koos tegutsemisest rõõmu tundmise.

- **Tänulikkus**

Hoiame tänulikku meelt kõigi oma elusündmuste, inimeste ja igapäevatoimingute suhtes ja võtame neid kui häid õppimisvõimalusi ning tähenduse loojaid.

2. Õppe- ja kasvatustegevuse lähtekohad

2.1. Inimkäsitlus

Lähtume lapsest / inimesest kui tervikust, kus inimese heaolu ja arengut mõjutavad võrdselt nii füüsiline, hingelis-emotsionaalne, sotsiaalne kui ka kognitiivne pool (nt tajud, mõtted, kogemused). Seega, tervikliku ja tasakaalus inimese kujunemisel arvestame oma õppekasvatustsotsessis teadlikult nii vaimsete, füüsiliste kui ka hingeliste aspektidega.

Arvestame inimese arenguetappidega, mille järgi esimesel seitsmel eluaastal kujunevad sisemised väärtused ja hoiakud enda ning maailma suhtes, arenevad tajud ja loovus; pannakse alus arengupotentsiaalile ja tegevusvõimelusele ning õppimise aluspädevustele, mis kõik jäävad mõjutama inimese kogu ülejäänud elu.

2.2. Õpikäsitlus

Õppimise ja arengu eeldusena arvestame lapse **psühholoogilisi põhivajadusi** ja sisemist **motivatsiooni**:

- **turvatunnet** - hea suhe õpetajaga loob turvatunde, mis saab aluseks kuuluvustundele (meie-tunne),
- **kompetentsuse tunnet** - ise tehes, pingutades ja hakkama saades tekib lapsel (lisaks eduelamusele) eneseusaldus ja eneseväärtuse tunne,
- **autonoomiat** – olla aktsepteeritud ja austatud, mõelda ja väljendada oma mõtteid, teha eakohaseid valikuid ja otsuseid, võtta jõukohaseid riske,
- **tähelepanust** – teha mõttekaid tegevusi, mis on seotud päris eluga, oma huviga või oma loodud mänguga.

Õppimine toimub peamiselt läbi:

- **kogemuste** - lapsed saavad **ise teha**, katsetada, uurida ja avastada,
- **tajude** - õppetegevused toimuvad kõiki erinevaid taju kanaleid (meeli) kasutades,
- **eeskujul** - õpetaja on ise õpetamise vahend, läbi oma mõtestatud ja matkimisväärtetegevuste (sh töökasvatuse), positiivse endasse- ja ellusuhtumise, edasiviiva tagasiside andmise.

Õppipädevuse kujunemiseks on meie peamine eesmärk arendada õppimise aluspädevusi:

- **tunnetusprotsesse** (tajusid, tähelepanu/kohalolu/keskendumist, mälu, mõtlemist, suhtlemist ja kõnelemist, kujutlust ja loovust) ja
- **sotsiaal-emotsionaalseid** pädevusi, sh **eneseregulatsiooni** oskusi.

2.3. Hingeharidus

Hingeharidus kuulub tervikliku ja endaga tasakaalus oleva inimese kujunemise juurde. Hingeharidus hõlmab tunnetust, mida saab kogeda (kuid ei saa nõ käega katsuda või teoreetiliselt õpetada) ja mis mõjutab lapse heaolu, empaatiat, sotsiaal-emotsionaalset pädevust ning enda ja elu tähenduslikkuse mõistmise püüet.

Hingeharidusega kujundame kristlikke väärtusi (nt hoolivus, austus, tänulikkus) ning anname teadmisi ja kogemusi pühadest.

Hingehariduse andmisel:

- arvestame lapse loomuliku spirituaalsusega (hingsusega), käsitledes elu tähenduslikkuse ja inimeseks olemise teemasid;
- teadvustame õpetaja eeskuju, st õpetaja isiksus kui hingehariduse õpetamise vahend, milleks on näiteks:
 - tema hingelis-vaimne põhimeeleolu (st positiivne eluhoiak - elu on elamisväärt ja pingutused mõttekad),
 - hingesoojuse ja mõista tahtmisega lapse vaatlus,
 - hingestatus ja sisseelamisvõime (nt lugude jutustamisel, pühade tähistamisel),
 - imestamise ja imelisuse hoomamise võime (nt loodusvaatlustel),
 - avatud ja austav hoiak erinevate teemade ja probleemide käsitlemisel;
- arvestame laste kõigi meeltega, nt esteetilisuse ja ilu kogemine (nt igapäevases korrastatud ja kaunistatud rühmakeskkonnas), lõhnad (nt pühade küpsetiste, lillede, kuuse, küünla lõhn);
- loome võimalusi imelisuse hoomamiseks, sh imestamiseks ja imetlemiseks (loodus), salapäraseks üllatusteks; pühalikkuse, häduse ja vaikuse kogemiseks;
- kujundame mõtteviisi - usu ja lootuse, tähenduslikkuse, lahkuse ja tänulikkuse kogemiseks, mis on vaimse tervise ja rahulolu alus;
- imetleme ja hoiame Looja poolt loodut (loodushoid, keskkonnateadlikkus), sh kujundame hoiakut: *mina olen hea ja maailm on hea - tahan seda hoida*, sh hoiame loodust, mida oleme õppinud märkama, imetlema ja - armastama;
- väärtustame oma juuri - rahvapärimust ja -traditsioone, meie pühasid.

Hingehariduslikud tegevused on lõimitud nii igapäevategevustesse (nt söömine, hommikuring, vaikuseminutid) kui ka õppevaldkondade tegevustesse (nt keel ja kõne, mina ja keskkond, muusika, kunst). Kõik planeeritud tegevused lähtuvad põhiküsimusest – mida see annab lapse hinge ja kuidas kujundab tema väärtushoiakuid.

Lasteaias kasutame järgmisi tegevusi ja meetodeid:

- Püha mäng (Goldy Play), Franz Ketti pedagoogika / põrandapildid;
- lastega filosoferimine, arutelu metoodika;
- narratiivide jutustamine ja lavastamine;
- vaikuseminutid, meelerahu, keskendumise ja tähelepanu harjutused;
- palvesalmid (nt tänupalve, söögipalve), luuletused (väärtusi kujundavate sõnumitega);
- muusikateraapilised tegevused (õrna heliga pillid), laulmine ja liikumine;

- küünalde kasutamine nii meeleolu loomiseks kui ka tähelepanu ja kohalolu toetamiseks (sh korra ja vaikuse loomine ilma moraliseerimiseta);
- sotsiaal-emotsionaalsete pädevuste harjutused, mängud;
- loodusvaatlused;
- pühade tähistamine.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk on arendada lastes eeldusi kujunemaks tasakaalus ja tegevusvõimekaks inimeseks nii oma elus kui õpingutes.

Lasteaias peame oluliseks õpetada:

1. lapsi iseennast tundma, oma emotsioone ja käitumist reguleerima;
2. tähelepanu- ja keskendumisvõimet;
3. kujutlusvõimet ja loovat (paindlikku) mõtlemist;
4. märkamisvõimet, kriitilist mõtlemisoskust ning eneseväljendamist;
5. eneseusaldust ja tegevusvõimekust (oskust, tahe ja julgus tegutseda, ise mõelda, uurida ja katsetada, pingutada);
6. teisi inimesi mõistma, nendega arvestama ja vajadusel aitama;
7. inimeseks olemise ja hingelisi väärtusi (nt elu imelisuse hoomamine, tänulikkus, hoolivus, austus);
8. meie juurte tundmist - eesti rahvapärimust ja pühasid.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide ja põhimõtete elluviimisel ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtume alushariduse riikliku õppekava põhimõtetest (3.pt, 4.pt, § 7), lasteaia väärtustest ja õppe-kasvatustegevuste lähtekohtadest (2. pt), millele lisaks toome välja meile olulised pedagoogilised põhimõtted ja tegevused.

4.1. Heaolu

Arengu ja õppimise eelduseks on psühholoogiline ja füüsiline heaolu, kus põhivajadused on rahuldatud ja aju on valmis uut omandama.

Psüühilise ja füüsilise heaolu toetamiseks on loodud kindad rituaalid, tegevused ja keskkond.

- Õpetaja esmane tegevus on saada **kontakti** ja luua turvatunnet pakkuv **suhe** iga lapsega ning õppida tundma tema arenguvajadusi ja huvisid. Iga lapse jaoks on päeva jooksul oma hetked, sh iga laps võetakse lasteaeda vastu kättpidi tervitades ja koju saates.

- Heaolu loovate **meetoditena** on kasutusel näiteks: vaikuseminutid, tähelepanu ja meelerahu harjutused, piire ja päevarütmi tegevusi markeerime laulude, luuletuste või pilli helidega, ühistegevusi (nt hommiku-, päeva- ja õhturingi, söömist) alustame küünla süütamise ja vaikusega.
- Heaolu toetamiseks on loodud **keskkond**, mis on:
 - tervislik (looduslikud materjalid ja mänguvahendid),
 - koduselt-hubaselt ja esteetiliselt kujundatud;
 - eraldust, vaikust ja puhkust võimaldav (nt rahupesa),
 - igakülgset liikumist, isetegemist, omaalgatust ja loovust võimaldav.

4.2. Tajud

Lapse enda ja maailma tundma õppimine ehk tajumine toimub läbi erinevate meelte - nägemine, kuulmine, kompimine, haistmine, maitsmine, süva- ja sisetundlikkus, tasakaalumeel, mis moodustab sensoorse närvisüsteemi.

Lasteaiaaas toimub õppimine valdavalt läbi tajude (kuni 5. eluaastani on juhtivaks psüühiliseks protsessiks taju). Kuid tajumisvõime väljaarendamiseks peab laps saama igapäevaselt kogeda tõeseid meelemuljeid (nt päris/looduslike materjale, naturaalseid lõhnu, maitseid) ja pidevalt kasutada (st arendada) erinevaid meeli, sh väljakutset, riske ja pingutust pakkuvaid liikumisvõimalusi. Näiteks saavad lapsed mängida ja meisterdada valdavalt looduslike materjalidega, ise teha süüa ja küpsetada, mängida riskimänge.

Arenenud sensoorne närvisüsteem annab aluse laste kõigile oskustele ja võimetele tulevikus. Kui laps on eelkoolieas õppinud oma kõiki meeli kasutama ja usaldama, siis tuleb ta tulevikus paremini toime virtuaalmaailmaga, on kriitiliselt mõtlej ja meediapädevusega.

4.3. Kohalolu

Õppimise eelduseks on kohalolu - tähelepanuga kohal olemise ja keskendumise võime.

Seetõttu kasutame meetodeid, mis meeldivalt haaravad lapse tähelepanu (pillid, helid, laulud, küünal jne) ja teeme vaikuse, kohalolu ja meelerahu harjutusi.

Tähelepanu ja kohalolu toetab keskkond, kus ümbrus/seinad on rahulikud, vähese (hädavajaliku ja teemakohase) infoga.

Kujundame päevarütmi, kus lapsel on tunne - *siin on meil aega* (aega ise mõelda, süveneda, igavleda), et sünniks lapse oma mõte.

Laste pikemat keskendumisvõimet toetame:

- päris tegevusi tehes päris (töö)vahenditega,
- pikaajaliste käsitöö- ja meisterdamistegevuste ning projektidega,
- laste huvidest ja lähima arengu tsoonist lähtumisega.

4.4. Enesejuhtimine

Enesejuhtimise ehk enda tundmise ja mõtlemise-käitumise reguleerimise oskus võimaldab lapsel olla heades suhetes, tasakaalus ning suuteline õppima ja koostööd tegema.

Seetõttu õpitakse igapäevaselt: ennast tundma (emotsioone, kehaaistinguid), pidurdama (impulsi kontroll) käitumist reguleerima.

Kujundame teadlikult: sotsiaal-emotsionaalseid pädevusi, hoolivust (teiste märkamist ja mõista püüdmist, aktsepteerimist), koos tegutsemise oskusi, suhtlemisoskusi (sh konflikti lahendamist mõlema heaolu silmas pidades), planeerimisoskust, kriitilist mõtlemisoskust (lastega filosoferimine, arutelud; ise tegemised/katsetamised, riskimängud).

4.5. Tegevusvõimekus

Tegevusvõimekuse eeldusena arvestame lapse loomulikku tegutsemise impulssi ja tahet, tegevuse tähenduslikkust ehk mõttekust ja lapse enda huvi; vajadusel toetame lapse oma initsiatiivi ja ideid.

Kuna õppimine ja areng, sh mõtlemine, toimub läbi lapse enda tegemiste ja kogemuste, siis soosime lapse ise tegutsemist ja kogemist. Eriti õpetavad vead ja ebaõnnestumised, sest viga aktiveerib aju ja paneb paremaid või õigemaid lahendusi leidma. Ise tehes ja kogemusi saades tekib lapsel arusaamine ning areneb kriitiline mõtlemisoskus.

Seejuures kujuneb lapse eneseusaldus ja enese väärtuse tunne (mina ka juba suudan/oskan), mis on õppimise ja edasise pingutamise eeldus ning loob aluse tegevusvõimekusele.

4.6. Loovus

Loovus areneb ajutüves esimesel seitsmel eluaastal, jäädes mõjutama kogu elu inimese mõtlemist, õppimist ja suutlikkust väärtusi ja mõtteviisi valida. Lapse edukus koolis ja ka täiskasvanuna (töö- ja isiklikus elus) sõltub tema loovusest, sh uutest ideedest, paidlikust mõtlemisest, kujutlusvõimest. Ka vaimset tervist, emotsionaalset paindlikkust ja säilenõtkust toetab loova ja paindliku mõtlemise arendamine (nt suutlikkus valida tervistav/positiivne/edasiviiv mõtteviis - negatiivsete/ennast kahjustavate mõtete asemel).

Õppekasvatustegevused ja vaba mäng võimaldavad lastel arendada oma loovust, ideid ja kujutlusi, innustades teistmoodi mõtlema ja ise looma. Loovusvabadus on annab lapsele usu ja võimalused kõige loomiseks ja kujutlemiseks, ületamaks eakohaseid arengupiire.

Loovust, sh kujutlusvõimet, paindlikku mõtlemist ja väärtusi arendame lasteaias läbi:

- vaba (mängu) aega andes igal päeval,
- lugude jutustamise, lavastamise ja põrandapiltide,
- arutelude (dilemmad) ja lastega filosoferimise,
- mänguasjade, mis jätab ruumi lapse fantaasiale (nt neutraalsete nägudega nukud, rätinukud, puidust ja villaloorist figuurid),
- mittevalmis (st kindla otstarbeta) ja looduslike mänguvahendite nii toas kui õues, sh lahtised osad,
- looduslikult lookleva vormi ja liigutatava mööbli (nt mänguriulid) jt vahendite,
- kunstitegevuste, mis on vabad (ilma ühesuguse tulemusnõudeta) ja omanäolisust hindav.

4.7. Rütm

Õppe- ja kasvatustegevus on üles ehitatud kindlale rütmile – päeva-, nädala- ja aastarütmile, sest **kindel rütm**:

- annab **ajale mõõdu** - laps teab mis ja millal tuleb;
- loob **turvatunde** ja **heaolu**- kui laps teab, mis järgnevalt tuleb, siis tunneb ta ennast hästi/turvaliselt ja aju saab tegeleda uue õppimisega (pidevalt muutuv ja korratus keskkonnas on aju ärevuses/stressis ega ole võimeline õppimiseks/mängimiseks); laps vajab turvatunde, et tema maailmas valitseks kord, kindlad kokkulepped ehk selged reeglid ja piirid ning kord ümbritsevas ruumis (nt ka peale kaoselist-loovat mäguaga), kus igal asjal on oma kindel koht;
- toetab **õppimist** - kui päevarütm (päevategevused, korraharjumused, käitumise kokkulepped) on lapsele selge (automaatne), siis vabaneb laste piiratud mahuga **mälu** ja **tähelepanu** ressursid uute teadmiste ja oskuste õppimiseks;
- toob **elurõõmu** - kui lapsel on midagi oodata ja igatseda (nt tähtpäevad, erilised sündmused, peod, pühad);
- toetab **tervist** - nii füsioloogiliselt kui ka psühholoogiliselt elab laps rütmiliselt: **pingutust** ja keskendumist nõudvad tegevused peavad vahelduma **vaba olekut** võimaldavate tegevustega (nn väljahingamine), aktiivse ja sotsiaalse tegutsemise vahele vajab laps **rahu** ja **vaikuse hetki** ning aega endasse tõmbumiseks ja muljete seedimiseks (sh puhkust/und);
- toetab **õppimist** ja **loovust** - **ajul** on **fookustatud** ja **hajevil režiim**: fookustatud režiimil suudab lapse aju pingutada ja keskenduda (10-15 min, väikelastel 3-5 min), hajevil režiimil (vabas olekus, nõ mittemidagi tehes) saab loovus (oma idee) sündida.

Nädalarütm on kindlal nädalapäeval korduv tegevus (nt matk, küpsetamine), mida laps teab oodata ja selleks valmistuda (nt oma tegevuste planeerimine).

Aastarütm annab lapsele kogemuse aastaegade vaheldumisest looduses ja inimese eluringis. Laps tajub aastarütmi läbi

- **tööde toas ja õues**, nt sügisel- lehtede riisumine, viljade korjamine ja hoidistamine; talvel- lõnga ja villaga käsitööd; kevadel- suurpuhastus, seemnete külvamine, taimede kasvatamine, aias istutamine jm.
- **pidudeks ja pühadeks** ühise **valmistumise** ning nende **tähistamise**, mis on aasta kõrgpunktideks.

4.8. Kordused

Lapse areng toimub läbi **kordamiste** ja **harjutamiste**, mille kaudu saavad kujuneda harjumused, vilumused ja taipamine ning areneda mälu ja süvenemisoskus. Õppekasvatustegevused võimaldavad pidevat kordust, et lapsed jõuaksid sisse elada, avastada nüansse, luua uusi seoseid ning oskaksid neid teadmisi/tegevusi oma mängus/elus kasutada.

(Näiteks: ühte muinasjutu jutustatakse päevaringis mitu päeva, sh sellest nukulavastust tehes, et lapsed saaksid vabamängus seda korrata, sh tehes ise nukuetendusi rühma kaaslasele).

Kõigi oskuste ja teadmiste kinnistumiseks on vajalikud kordused, et tekiks ajus püsivad neuronitevahelised ühendused. Korrates liigub mõte samu närvirakke nii palju kordi, et tallab sisse sügava raja. Kui ei korda, kasvab rada peagi kinni (õpitu unustatakse).

Vähem on rohkem, st lasteaias pole oluline tegevuste rohkus, vaid kvaliteet ja kaasnevad väärtused, st millist inimest kujundame ja mida arendame läbi nende tegevuste kordamise.

Harjutamine ja mõistmine käivad käsikäes, st mida rohkem ja erinevatel viisidel (sh erinevates kohtades ja olukordades) laps harjutab, seda paremini saab ta õpitavast aru ja on võimeline looma uusi seoseid. Lasteaias on iseseisva harjutamise põhimeetodiks - mäng.

Kordamise ja harjutamise kaudu kujunevad ka mõtlemis- ja **käitumismustrid**, mis loovad aluse iseloomu ja isiksuse kujunemisele. Seega on õppe- ja kasvatustegevuse oluline osa igapäevaste viisakate ja teineteist austavate tegevuste ja väljendite harjutamine, et neist kujuneksid suhtlemis-harjumused.

4.9. Kõnelemine ja mõtlemine

Lapsed õpivad rääkima vaid kõnelevas keskkonnas ja läbi sooja suhte, kus ollakse nii füüsiliselt, vaimselt kui ka emotsionaalselt kohal - st lapsele silma vaadates, keskendunult kuulates ja kaasa mõeldes.

Mõtlemine ja kõnelemine on omavahel otseselt seotud, st arendades lapse kõne, arendame ka tema mõtlemist, sh kriitilist mõtlemisoskust, eneseväljendamise ja arutelu oskust. Näiteks toimuvad igapäevaselt: lugude jutustamine või lavastamine, arutelud ja/või filosoferimine, mängides selgitamised, põhjendamised ja kokkulepete tegemised. Koos tegutsedes ja suheldes (**kuulan** teise arvamust, **seletan** teisele oma mõtet) hakkab tööle nõ sotsiaalse aju osa ning paranevad kõigi õpitulemused ja ka suhted.

Metakognitsiooniks (mõtlemine oma mõtetest) ja abstraktseks mõtlemiseks on üldjuhul võimelised alles koolieelikud (6-7a), olles arenguliselt võimelised reflekteerima oma kogemusi või tegevusi ja tegema järeldusi.

Igapäevategevuste kaudu toimub lasteaias kõige olulisem - suhtlemisoskuste ja austavate hoiakute/mõtteviiside õppimine, mille eeskujudeks on täiskasvanud (õpetajad, lapsevanemad ja nende omavaheline suhtluskultuur).

4.10. Mõtestatud liikumine

Liikumine (üld- ja peenmootorika) aktiveerib ajutüve, luues eeldused õppimiseks ja õpitu omandamiseks. Liikumine aitab: keskenduda, asjadest aru saada, pidada meeles, liikuda ühelt ülesandelt teisele, taastuda psüühikahäiretest, vaimsete haiguste vastu.

Seetõttu on kõikidesse tegevustesse toodud sisse liikumine või võimaldatud lapsel liikumisega seotud tegevusi teha.

Kuna lapse arengut (sh loovust) soodustab kõige paremini loodus ja liikumine, siis viibitakse teadlikult palju õues, käiakse matkal. Kõige paremaks õpikeskkonnaks (tajude ja loovuse arengu ning vaimse tervise seisukohast) on mets ja vabamäng metsas, kus igal aastaajal käiakse.

Mõtestatud liikumise alla kuulub ka **töökasvatus**, mis läbi lapse liikumisvajaduse rahuldamise ja mõttekate tegevuste arendab ka tema loogilist **mõtlemist** ja seoste loomise oskust - ise tööprotsesse läbi tehes (nt aiatööd, taimekasvatus, hoidistamine, koristamine, küpsetamine).

Tervikliku arengu, vaimse heaolu ja enesekindla isiksuse kujunemiseks võimaldame lasteaias ka **riskimänge** või nn metsikuid mänge (st vaba mäng looduses või looduslike vahenditega, vabade osadega, jõukohaseid riske võimaldav) kus laps õpib tundma ja saab arendada oma võimeid, olla loov, lahendada probleeme, õppida planeerima, teha koostööd jne.

Lasteaia lähiümbruses on jalutuskäigu kaugusel lisaks palju arendavaid õpikeskkondi, nt botaanikaaed, Emajõgi ja jõe-äärsed pargid, Laulupeomuseum oma põneva aiaga, Tartu turg, Linnamuseum, Raekoja plats ja selle ümbruses olevad asutused (raamatukogu, muuseum, kunstinäitused, mänguväljakud), meie Peetri kool (põhikool) ja Karolini kool (toimetuleku- ja hooldusõpe), Toomemägi, kino (Elektriteater, Athena maja), TÜ spordiklubi ja staadion.

4.11. Digitehnoloogia

Lähtume oma lasteaias lapse (aju) arengust, mille kohaselt õppeprotsessides (väikelapse eas) puudub arenguliselt vajadus kasutada digitehnoloogiat, sest laps õpib/areneb:

- vaid ise tehes, katsetades, uurides ja avastades - kõiki oma meeli realselt kasutades (kui ei kasuta, siis ka ei arene),
- liikudes, kogu oma keha kasutades (nt peenest käsitööst kuni suurte reaalsete ehitiste konstrueerimiseni - et aju saaks õigeid/arendavaid signaale oma sensoorse närvisüsteemi väljaarenemiseks),
- inimestega vahetult kontaktis/silmsidemes suheldes (peegelneuronite abil tajudes, matkides; vaieldes, impulsse tagasi hoides, kokkuleppeid tehes jne), ise kõneldes ja (kriitiliselt) mõeldes.

Alushariduse riikliku õppekava (3.pt, §5, lg 9) kohaselt võib digitehnoloogia võimalusi kasutada õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks.

Seega rikastame digitehnoloogiaga õppe- ja kasvatustegevusi mõtestatult, st kui see toetab õppetegevusi eakohaselt, sisuliselt ja arenguliselt.

Õpetaja saab õppetegevusi planeerides välja tuua: mida konkreetset see tegevus digitehnoloogilise vahendiga väikelapses arendab (sh mida teiste meetoditega pigem teha ei saaks).

Digipädevust (sh meediapädevust) arendatakse lähtuvalt lapse arengu lähimast tsoonist, st kasutatakse teemasid ja meetodeid, mida lasteaiaaegne laps on võimeline mõistma, tegema ja mõtestama oma elu kontekstis, sh ilma digivahenditeta.

Kujundame arusaama, et digitehnoloogilised vahendid on töötegemiseks (mitte ajaviiteks või lõbustuseks), need toetavad huviala (nt selle kohta rohkem teada saamist), kuid samas tuleb õppida jääma kriitiliseks selle sisu suhtes.

Koostöös vanematega saame arvestada digivahendite tarbimise määra ka lasteaias, sest

digivahendite liigne tarbimine, st üle 0,5 - 1 h päevas, kahjustab lapse aju arengut.

Aju arengu staadiumis (kuni 21a) on liiga suur tehnoloogiakasutus seotud:

- täidesaatvaid funktsioone (suutlikkus planeerida, prioritseerida, organiseerida, asju eesmärgipärase lõpuni viia, kontrollida oma tähelepanu ja impulsse so ettekavatsetud ja tulevikku suunatud käitumine) juhtiva eesaju kahanemise/kärbumisega;
- tähelepanu defitsiidiga, kognitiivse mahajäämusega, õpiraskuste, suurema impulsiivsuse ja vähesema eneseregulatsioonivõimega (nt raevuhood).

Ülestimuleeriv tehnoloogiakeskkond viib laste vaimsete probleemideni, nt bipolaarsed meeleoluhäired ja tähelepanuhäired.

Elektroonilise ekraani sündroomi (electronic screen syndrome) põhjustavad:

üle-erutatud närvisüsteem, sensoorne ülekoormus, taastava une puudus.

Selle mõju lastele on: impulsiivsus, tujukus, tähelepanu koondamise raskused (tähelepanupuudulikkus).

5. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korraldus

Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini. Planeeritud õppetegevuste ja laste arengu hindamise periood on 1. septembrist 31. maini.

Suvekuudel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel.

5.1. Tegevus- ja päevakavade koostamine

- Õpetajad planeerivad oma rühma õppe- ja kasvatustegevusi lähtuvalt: õppekavast, lasteaia aasta (sündmuste) tegevuskavast, aastarütmist (sh aastaringi pühad), laste vanuselisest koosseisust, eelmise õppeaasta rühma töö analüüsist ja rühma eripäradest. Lapsi kaasatakse rühma tegevuste planeerimisel ja läbiviimisel kogu õppeaasta.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse dokumenteerimine toimub ELIISI (Eesti Lasteaedade Internetipõhine Infosüsteem) keskkonnas.
- Tegevuste planeerimisel, dokumenteerimisel ja analüüsimisel kasutatakse ELIISI rühma *aastaplaani* ja *nädalaplaani* vormi. Iga rühma plaanide koostamisse kaasatakse muusika- ja liikumisõpetaja, tuge vajavate laste tegevuste planeerimisel kaasatakse tugispetsialist.
- Õpetaja kannab tööpäeva lõpus e-päevikusse läbiviidud õppetegevused, sündmused jt rühma ettevõtmised.
- Rühma sündmused, sh õppekäigud ja peod kajastuvad ELIISI sündmuste kalendris, mis on nähtav lasteaia personalile ja oma rühma vanematele.
- Lasteaial on ühine päevakava, mida õpetajad saavad (päeva sees) kujundada vastavalt rühma laste vajadustele, vanuselisele koosseisule ja tegevuste eripärale.

Päevakava

<i>Kellaaeg</i>	<i>Tegevus</i>
7.30	Laste vastuvõtmine, info vahetamine lapsevanematega Vaba tegevus, mäng; individuaalne töö
8.30	Hommikusöök
9.00	Hommikuring* Õppetegevused toas või õues, vabamäng
	Juur- ja puuvilja söögipaus
11.00	Õues viibimine (vabamäng, õuesõpe, matk, aiatööd, puutöö)
12.30	Päevaring (lugude jutustamine, nukuetendused, arutelud)
12.45	Lõunasöök
13.30 -14.30	Puhkeaeg, vaiksed tegevused
15.00	Õhturing
15.15	Õhtuode
15.30 – 17.00	Vabamäng, tegevused õues (või toas), laste koju saatmine
17.00-17.30	Lasteaia sulgemiseks õueala korrastamine, laste koju saatmine

* Kõigi lasteaialaste päev algab ühise päeva alustamisega (kell 9.00), kus toimub päeva tegevuste planeerimine ja kokkuleppimine ning järgnevad õppetegevused.

5.2. Liitrühma põhimõtted ja õppetöö korraldus

Liitrühmade, st erivanuseliste laste kooslus, toetab laste arengut. Lapsel on iga päev võimalus suhelda eri vanuses lastega nagu peres ning suhtlemistasandite mitmekesisus mõjub soodsalt laste sotsiaalsele arengule. Liitrühmas on mõistetatav, et abistamist vajavad enam nooremad lapsed, nii õpivad vanemad lapsed kannatlikkust, arvestamist, abistamist ja juhendamist. Samal ajal saavad vanemad lapsed õpetajalt vastutust nõudvaid ülesandeid vastavalt vanusele ja võimetele. Vanemaid lapsi matkides õpivad nooremad lapsed sotsiaalseid oskusi, käelisi tegevusi, mängude loomist jm. Samas arenevad vanemad lapsed nooremaid juhendades ja neile eeskujuks olles. Liitrühmas kohanevad uued lapsed kiiremini. Erivanuseline kooslus (nagu peres) on loomulik kasvukeskkond, kus iga laps on edukas oma võimetest lähtuvalt. Seega ei teki konkureerimist ja alaväärsustunnet, vaid tekib mõistmine ja oskus teistega arvestada.

Liitrühmas tuleb õpetajal jälgida, et igal vanuserühmal oleksid eakohased (lähimas arengu tsoonis) tegevused ning lapsed omandaksid eakohased oskused ja teadmised.

Õpetajad ja abiõpetaja lepivad enne tegevusi kokku oma koostöise õpetamise põhimõtted ja korralduse (nt kes ja kuidas alagruppe juhendavad).

Planeerimine ja tegevuste läbiviimine liitrühmas on paindlik, kus saab valida järgmiste meetodite vahel:

- kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid igal vanusel on erinev raskusaste;
- tegevus toimub üheaegselt, kuid vanuseti on see erinev;
- tegevus toimub erinevate vanuserühmadena (ühte gruppi juhendab õpetaja ja teist abiõpetaja või teine õpetaja).
- vanusegruppide tegevus toimub erineval ajal ja erinevas kohas (nt muusika- ja liikumistegevused).

Õppetegevuste algus võib olla kõigile lastele üheaegne või järkjärguline. Tegevused, mis algavad üheaegselt, lõpevad harilikult noorematele lastele varem. Kui tegevus on tervikuna ühine (näiteks hommikuring, päevaring) ei kesta see üle kahekümne minuti.

Individuaalset tööd planeerib iga rühma õpetaja vastavalt laste vajadustele ja rühma võimalustele, vajadusel kaasates tugispetsialist.

Kooli minevate laste (edaspidi: *koolieelikute*) õppeaasta sisaldab eraldi õppetegevusi ja õppekäike, et toetada eakohast pingutust, huvi ja koolisüsteemis paremat kohanemist.

Koolieelikutele on eraldi kooliettevalmistus-, muusika- ja liikumistegevused. Koolieelikutele mõeldud tegevuste põhirõhk on kognitiivsete võimete kasutamisel (nt verbaalsest instruktsioonist arusaamine). Koolieelikutel on kandvad rollid igapäevaselt rühmas või pidudel, nad loovad ise oma vihikud (nt matemaatika, eesti keel), teevad keerukamat mõtlemist ja osavust nõudvat käsitööd (nt marionettnuku õmblemine) jne.

6. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad ja lapse arengu eeldatavad tulemused

6.1. Üldoskused

Üldoskused on: mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused ja eneseregulatsiooni oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi lasteaia tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi, kasutades erinevaid õppimise viise ja tehes igapäevategevusi.

6.1.1. Mänguoskused

Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Mängu käigus süüvivad lapsed põhjalikult oma tegevusse, on motiveeritud ja keskendunud, tahavad pingutada. Läbi mängu arenevad lapse füüsilised, kognitiivsed (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine) ja sotsiaalsed oskused. Edukaks koosmänguks kaaslastega on lapsel vaja häid

sotsiaalseid ja suhtlemise oskusi (kompromisside leidmine, eneseregulatsioon, kaaslase vaatenurga tundmaõppimine ja arvestamine, empaatia jne).

Laps on mängus suuteline kasutama kõike, mida ta juba teab ja oskab. Mäng tekitab õpimotivatsiooni - vajaduse uute teadmiste ja oskuste järele, luues õppimisele loomulikud tingimused. Mängus ületab laps oma tegelikku vanust ja oma igapäevast käitumist – mängus on laps iseendast peajagu pikem (Võgotski).

Mängu kaudu on võimalik hinnata lapse tegelikku arengut kõigis valdkondades. Seega, **mäng on alushariduses peamine õppemeetod ja arengu** (sh lähima arengu tsooni) **hindamise alus**.

Laps saab meie lasteaias mängida nii loovaid ja riskimist võimaldavaid vabamänge kui ka reeglitega ja kindla õppe-eesmärgiga mängu.

Vabamäng on lapse juhitud mäng, mille sisu ja reeglid määrab laps ise, arendades lapse iseseisvust, tahet, otsustamisvõimet ja koostööoskusi.

Vabamängu juurde kuuluvad nii loovusvabadus kui riskide võtmine.

Riskimängude kaudu saab laps ennast tundma õppida (kogeda enda piire, võimekust ja seada uusi sihte), arendada enda kognitiivseid kui ka füüsilisi võimeid ja osavust, kogeda hakkama saamise ja enese väärtuse tunnet. See loob aluse lapse tegevusvõimekuseks nii lasteaias kui ka hilisemas elus.

Loovusvabadus võimaldab lapsel mängus kasutada oma fantaasiat ja kujutlusvõimet, mõeldes välja olukordi, tegelasi ja sündmuste käike, kasutades kõiki, sh mittevalmis vahendeid vastavalt oma mängu vajadustele. Lapsed saavad lahtistest osadest (puulauad, -jupid, kaablrullid, torud, pakud, kangad jne) konstrueerimise kaudu arendada mõtlemisoskust ja planeerimist, enda reguleerimist ja koostööd.

Reeglimängudes on lapsel vajalik järgida kindlaid reegleid, juhiseid ja kokkuleppeid, mis arendab lapse kognitiivset võimekust ning eneseregulatsiooni ja koostööoskust.

Lavastusmängud arendavad kõiki kognitiivseid võimeid, sh kõne ja eneseväljendust, mõtlemist ja mälu, tähelepanu ja keskendumist, loovust ja kujutlust, impulsside kontrolli ja koostööd. Lavastusmängude mängimist toetavad igapäevased õpetajate lugude jutustamised ja lavastused (nt päevaringis) ning erinevad vahendid rühmas, nt lauateatrinukud, marionettinukud, puidust figuurid, lavastusmängu-riiulid, lavadekoratsioonid (igapäevased mittevalmis mänguasjad).

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane** laps:

- 1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- 4) sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- 5) kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- 6) suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- 7) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) suudab mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- 4) näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust;
- 5) algatab mängu ja arendab mängu sisu;
- 6) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 7) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 8) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 9) tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

6.1.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskus on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada – hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Lasteaias on õppima õppimiseks vaja kõigepealt arendada väikelapse kõiki tajusid (meeli), tähelepanu koondamist ja keskendumist, oma emotsioonidega toime tulemist jne.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane** laps:

- 1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
- 3) mõistab lihtsamat kõnet;
- 4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- 5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- 6) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- 7) oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- 8) oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- 9) suudab järgida lihtsat juhust;
- 10) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- 2) saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- 3) suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust;
- 4) esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- 5) oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- 6) saab aru lihtsamatest seostest (nt hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;

- 7) kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- 8) kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

6.1.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused on oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslasi, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

Tugev sotsiaalne pädevus loob aluse edasisteks õpioskusteks, enesejuhtimiseks ja toimetulekuks ühiskonnas.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane** laps:

- 1) oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- 2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- 4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- 5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- 6) jagab mõnikord asju ka teistega;
- 7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- 8) oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- 2) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 3) oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- 4) teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale
ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- 5) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 6) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 7) osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- 8) suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

6.1.4. Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulssi ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

Enda reaktsioonide ja impulsside reguleerimise ning juhtimise oskus on hädavajalikud oskused õppimisel (sh koolis toimetulekul), suhtlemisel täiskasvanute ja kaaslastega, sh sõprussuhete loomisel ja hoidmisel.

Eneseregulatsioonioskused võib jagada kolme rühma:

- **Emotsionaalne** eneseregulatsioon tähendab, et laps õpib oma tundeid ära tundma ja neid sobival moel väljendama. Ta hakkab mõistma, mis teda rõõmustab või kurvastab, ja otsib viise, kuidas end paremini tunda, näiteks rahuneb sügavalt hingates, võtab hetke enda jaoks (eraldub) või pöördub abi saamiseks täiskasvanu poole.
- **Käitumuslik** eneseregulatsioon väljendub selles, et laps suudab järgida kokkuleppeid ja reegleid, oodata oma järjekorda, lõpetada alustatud tegevuse ning tulla toime pettumusega, kui kõik ei lähe tema soovi kohaselt.
- **Kognitiivne** ehk mõtlemisega seotud eneseregulatsioon avaldub lapse võimes keskenduda, hoida tähelepanu ja planeerida oma tegevust. Laps õpib mõtlema oma tegevuse üle, hindama, mis tal õnnestus ja mis vajab veel harjutamist. Selline oskus aitab tal olla iseseisvam õppija ja mõistvam kaaslane.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane** laps:

- 1) tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- 2) tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- 3) suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- 4) suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- 5) saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- 6) paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- 2) kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- 3) suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- 4) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 5) oskab täiskasvanu toel vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- 6) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

6.2. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse valdkondi: mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika, liikumine.

6.2.1. Mina ja keskkond

Valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

Valdkond *Mina ja keskkond* annab teistele õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadele (keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine) temaatilise sisu.

Arengu eeldatavad tulemused:

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- 2) oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest;
- 3) oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 4) oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- 5) oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- 6) saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused, kultuuritraditsioonid ja usulised tõekspidamised;
- 7) oskab ebaseaduslikes või ebatavalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda;
- 8) oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- 9) oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist;
- 10) oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- 11) märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- 12) tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- 13) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- 14) oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaajadest;
- 15) oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- 16) oskab liikluses ohutult käituda;
- 17) oskab kirjeldada, tervisliku ja mitmekesine toitumise põhimõtteid ning teab, miks need on olulised tervise hoidmisel;

- 18) oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- 19) oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- 20) oskab selgitada raha otstarvet;
- 21) teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- 22) oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhtida lihtsamaid robotikaseadmeid.

6.2.2. Keel ja kõne

Valdkond *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- 2) luua lapsele võimalusi eesti keele, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- 3) pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- 4) suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lasteaeda;
- 5) õpetada last suhtlemisel keele- ja kõnevahendeid kasutama;
- 6) suunata last ettelugemise, raamatu illustatsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- 7) toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu;
- 8) toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) oskab jutustada pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma ja teiste tegelaste tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- 7) oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;

- 8) tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu;
- 9) oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- 10) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane **eesti keelt teise keelena** kõnelev laps:

- 1) mõistab tuttavat teemat ja igapäevasuhtluses kasutatavat eesti keelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiepega toetatud, ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid viisakusväljendeid;
- 6) suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiepega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu;
- 7) tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu;
- 8) oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- 9) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

6.2.3. Matemaatika

Valdkond *Matemaatika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;
- 2) suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;
- 3) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- 2) oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;

- 3) oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) oskab liita ja lahutada **viie** piires ning tunneb märke +, –, =;
- 5) oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesti;
- 6) oskab järjestada kuni viiete esete suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- 7) oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem*;
- 8) orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes – all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal;
- 9) oskab määrata kellaaega täistundides;
- 10) oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;
- 11) oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva;
- 12) teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 13) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nööre vms);
- 14) tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
- 15) märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.

6.2.4. Kunst

Valdkond *Kunst* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- 2) toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- 4) luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;
- 5) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.

Arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) oskab leida ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- 2) oskab mitmekülgeid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutlusvõimet;
- 3) kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt (nt õmblusnõel, viltimisnõel, heegelnõel, haamer, saag, nuga);
- 4) oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle;
- 5) oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd;

- 6) vaatleb kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda;
- 7) kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- 8) oskab luua digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

6.2.5. Muusika

Valdkond *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest; nt võimalus on tutvuda väikekandle, ukulele ja plokkflöödi mängimisega;
- 2) julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- 4) tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

Arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi;
- 2) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 3) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 4) oskab mängida eakohastel pillidel (rütmi - ja plaatpillidel) õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge ja improvisatsioone üksi ja koos kaaslastega;
- 5) oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- 6) oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega;
- 7) oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

6.2.6. Liikumine

Valdkond *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist üksi ja rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- 2) rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate liikumistegevustega;
- 3) suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- 4) suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutuste sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 5) tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (nt matkade, vabamängude, jalutuskäikude) ja juhendatud eakohaste liikumistegevuste kaudu.

Arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane** laps:

- 1) suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt nii, et liigutused on koordineeritud;
- 4) oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- 5) suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata;
- 7) oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- 8) oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 9) oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid;
- 10) oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu;
- 11) oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

7. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted ning korraldus

Laste arengu hindamise **eesmärgiks** on:

- tagada lapse heaolu, toimetulek ja areng
- mõista lapse eripära, huvisid
- määratleda lapse arengulised saavutused, tugevused
- selgitada välja lapse toevajadused, arendamist vajavad valdkonnad
- aidata lapsel ise enda arengut ja edasiminekut näha,
- kavandada õppe- ja kasvatustegevusi koostöös lapsevanematega,
- planerida õppetegevusi vastavalt lapse lähima arengu tsoonile,
- määratleda õpi- ja kasvukeskkonnas lapse arengut soodustavad ja takistavad faktorid.

Lapse arengu hindamise põhimõtted

- Lapse arengu jälgimine ja hindamine on igapäevane osa õppe- ja kasvatusprotsessist.
- Arengu hindamisel jälgivad ja analüüsivad õpetajad lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka kõigis õppe- ja kasvatustegevustes.
- Lapse arengu hindamisel lähtutakse lapse individuaalsest arengust, üldoskuste ja valdkondade vanuselistest eeldatavatest tulemustest.
- Lapse arengu eeldatavaid tulemusi ei käsitleta kõigile kohustuslikuna, need on üldtunnustatud tähised, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi.
- Lapse arengut analüüsib koos rühmaõpetajatega ka liikumis- ja muusikaõpetaja oma valdkonnas ning keelelist arengut lasteaia logopeed.

Lapse arengu hindamise meetodina kasutatakse peamiselt **vaatlust**. Vaatlus annab lapse arengust tõesema pildi, ei ole lapsele koormav, on kasutatav kõigis vanusegruppides ja igal ajal. Lisaks vaatlusele kasutatakse: temaatilisi vestlusi (sh intervjuud), õppemänge, juhendatud joonistuste analüüse, viieaastase lapse arengu hindamise e-vahendit LAHE, laste töid jm.

Lapse arengu dokumenteerimine toimub Eliisi turvalises keskkonnas, olles nähtav vaid rühma meeskonnale, tugispetsialistile (sh tugiteenuste koordineerijale) ja vanematele.

Lapse arengu kohta tehakse igapäevaseid märkmeid Eliisi rühma päevikus.

Õpetajad hindavad kogu õppeaasta jooksul (üldjuhul september-mai) lapse arengut üldoskustes ja õppevaldkondades Eliisi keskkonnas (*Lapse areng - Arengueesmärgid*: 3-4a, 4-5a, 5-6a, 6-7a), kus arengutulemusi hinnatakse: **omandatud (O)**, **osaliselt omandatud**, sh teeb abiga (**OO**), **mitte veel omandatud (MVO)**.

Rühma *Aastaplaanis* (tabelis: *Tuge vajavad lapsed*) fikseeritakse kokkulepitud lapse tugitegevused nii rühma meeskonna kui ka tugispetsialisti poolt ja tehakse vajaduspõhiseid muudatusi kogu õppeaasta jooksul.

Lapse arengust õppeaasta jooksul teevad õpetajad kirjaliku kokkuvõtte, üldjuhul kevadeks, enne arenguvestlust, koostades:

- Arengukaardi (3a-5a), mis on lasteaias käimise ajal lapse individuaalse arengu jälgimiseks, või
- Koolivalmiduskaardi (6-7a) kõigile kooli minevatele lastele.

Arengukaardil on arenguvestluse kokkuvõte, sh tugitegevused, soovitusel ja kokkulepped vanema(te)ga. Arengukaardist võib välja kasvada vajadus koostada lapsele individuaalne arenduskava (IAK). Arengukaart on abiks ka koolivalmiduse toetamisel ja Koolivalmiduskaardi koostamisel (nt tugevuste ja edusammude väljatoomisel).

Õpetajad kavandavad iga õppeaasta alguses oma rühma laste arengu dokumenteerimist ja hindamistegevusi rühma Aastaplaanis (Eliisis), lähtudes lasteaija üldisest **lapse arengu hindamise korraldusest**:

Aeg	Tegevus	Eesmärk ja sisu	Dokument
August	Perevestlused (uute peredega)	Tutvumine uue lapse ja perega, koostöö ja suhtlemiskultuuri kujundamine	Lasteai lapse ankeet
	Arengu hindamise kavandamine	Arengu hindamise läbiviimise kavandamine õpetajate poolt õppeaasta jooksul	Rühma Aastaplaan
September	Lapse vaatlus	Esmased tähelepanekud lapse üldoskuste ja arengutaseme kohta	Eliisi päevik, arengueesmärgid (vanuseti)

Oktoober	Arengu hindamine ja individuaalne kavandamine	Lapse esmase arengu kokkuvõte ja individuaalsete eesmärkide seadmine õppeaastaks	Eliisi arengueesmärgid, rühma Aastaplaan, Arengukaart (AK) / Koolivalmiduskaart (KVK), individuaalne arenduskava (IAK)
November	Vajaduspõhised arenguvestlused, ümarlauad vanema(te)ga	Lapse arengu toetamine koostöös vanematega, vajadusel tugispetsialistide kaasamine	Vestluse kokkuvõte ja edasised tegevused Eliisis
Jaauar-vebruar	Arengu hindamine Vajaduspõhised arenguvestlused	Hindamine vastavalt üldoskustele ja valdkondadele. Lapse tuge vajavate valdkondade täpsem analüüs	Eliisi arengueesmärgid, AK ja KVK koostamine, IAK monitooring Vestluse kokkuvõte
Märts	Koolivalmiduse hindamine Arenguvestlused lapsevanema(te)ga	Lapse arengust ülevaate andmine ja edasiste tegevuste kavandamine, sh soovitud, kokkulepped	Eliisi arengueesmärgid, AK ja KVK koostamine
Aprill	Arenguvestlused lapsevanema(te)ga	Lapse arengust ülevaate andmine ja edasiste tegevuste kavandamine, sh soovitud, kokkulepped	IAK kokkuvõte
Juuni	Üldkokkuvõte ja tegevused järgmiseks õppeaastaks	Arengu hindamise ja läbiviimise analüüs, rühma eesmärgid uueks õppeaastaks	Rühma Aastaplaan Eliisis

Uue lapse lasteaeda tulekul viiakse läbi **perevestlus**, kus vanemad annavad ülevaate lapsest, tema arengust ja õpetajad tutvustavad lasteaia õppe- ja kasvatustöö põhimõtteid ning korraldust. Lasteaiaõpetajad viivad lapsevanematega läbi lapse arengust vestluse ehk **arenguvestluse**, mille eesmärgiks on:

- anda vastastikku tagasisidet lapse heaolust, arengust ja õppimisest;
- hinnata toimunud õppe- ja kasvatustöö tulemusi;
- ennetada võimalikke kasvatuse- ja arenguraskusi või leida ühiselt lahendusi tekkinud probleemidele;
- selgitada välja lapsevanema ootused lapse arengu ja lasteaiaõpetaja töö kohta;
- selgitada lasteaia pedagoogilisi põhimõtteid ja väärtusi;
- saavutada usaldussuhe vanematega,
- kujundada koostöö ja avatud suhtlemiskultuuri, sh kinnitada konfidentsiaalsuse nõuet,
- kavandada mõlemapoolsed edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Lapse arenguvajadustest ja/või heaolust lähtuvalt võivad vestlusel osaleda ka asutuse tugispetsialistid, tugiteenuste koordinaator või juhtkonna liige.

Arenguveestluse tulemused, sh lapse arengu eesmärgid, fikseeritakse Arengukaardis või Koolivalmiduskaardis.

Arenguveestlusi viiakse läbi vähemalt üks kord õppeaastas või vastavalt vajadusele kogu õppeaasta jooksul (nt toevajaduse ilmnedes).

7.1. Lapse koolivalmidus

Koolivalmidus kujuneb samm-sammult kogu lapse koolieelse elu jooksul ning seda mõjutavad nii sünnipäraseks eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps elab ja areneb, aga ka inimesed, kes temaga suhtlevad ja tema arengut suunavad.

Koolivalmidusel on füüsiline, vaimne ja sotsiaalne aspekt, mis omavahel põimudes aitavad lapsel tulla toime koolipoolsete nõudmistega.

1. Füüsilise aspekti seisukohalt on olulised:

- lapse tervislik seisund, sellest olenevad lapse koormustaluvus ja töövõime,
- lapse üldfüüsiline areng, liikumisaktiivsus ja vastupidavus,
- lapse oskus valitseda oma liigutusi ja liikumist,
- lapse motoorne areng – käelihaste tegevus ning käe ja silmade koostöö.

2. Vaimse aspekti seisukohalt on olulised:

- lapse loovus ja initsiatiivsus,
- lapse kõne, väljendus- ja jutustamisoskus,
- kuidas laps oma teadmisi ja oskusi oskab kasutada, kuidas ta lahenduseni jõuab,
- lapse oskus kuulata, uurida, keskenduda ja vaadelda,
- lapse kujutlused ruumist ja ajast, orienteerumine ajas ja ruumis
- lapse oskus järjestada, rühmitada ja võrrelda ning anda esemetele/tunnustele ühine nimetus,
- lapse oskus tajuda detaile ja tervikut, üldistada, tajude eristusvõime ja mõtestatus.

3. Sotsiaalse aspekti seisukohalt on olulised:

- lapse soov õppida ja omandada uusi teadmisi, huvi ümbritseva vastu,
- valmisolek täita täiskasvanu nõudmisi,
- oskus seada endale jõukohaseid eesmärke ja neid iseseisvalt täita,
- käituda sotsiaalselt vastutustundliku, lugupidava ja hoolivana nii inimeste kui ka kogu ümbritseva keskkonna suhtes.

Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse õpetajate poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelse perioodi.

Koolieelse õppeaastal hinnatakse lapse arengut kaks korda õppeaastas, sügisel ja kevadel.

Näiteks (*kontrollitud joonistamist* läbi viies) vaadeldakse:

- lapse kognitiivset arengut: sõnavara, verbaalsest instruktsioonist arusaamist, mälu, arusaamist matemaatilistest mõistetest, joonistamis- ja kirjutamisoskust, oskust töötada paberi ja pliiatsiga, orienteerumist paberil;

- lapse sotsiaal-emotsionaalset arengut: iseendaga toimetulekut, grupis töötamise oskust,
- käitumisreeglite tundmist, kohanemist uue keskkonna ja inimestega, tähelepanu ja kontsentratsioonivõimet, korraldustest arusaamist ja oskust nende järgi tegutseda.

Lapse koolivalmiduse hindamisel saadud arengu tulemusi kirjeldatakse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades **Lapse koolivalmiduse kaardil**, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Koolivalmiduskaart on koostöö-sillaks lasteaia ja kooli vahel, et lapse heaolu, kooliga kohanemist ja arengut paremini toetada.

Lasteaia ja Peetri põhikooli koostööna saavad koolieelikud tutvuda koolimaja ja –korraldusega ning tulevase õpetajaga. Koolieelikutel on võimalik osaleda kooli juures toimivas eelkoolis ja vanematel temaatilistel koolitustel ning vestlusingides.

7.2. Tuge vajava lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus

Iga lapse arengu toetamisel lähtume tema heaolust ja arenguvajadustest ning vastavalt vajadustele ja võimalustele rakendame õppe- ja kasvatustegevuses kolmetasandilist tugisüsteemi: üldine tugi, tõhustatud tugi või eritugi.

Üldine tugi on rühma õpetajate poolt pakutav tugimeede, mis toetab lapse arengut tavapärasel rühmakeskkonnas, nt kohanemiskeskuste puhul või kui tekib mahajäämus eeldatavate arengutulemuste saavutamisel. Õpetaja pakub lisajuhendamist, tööd alarühmas või individuaalselt, teeb rühma õpikeskkonnas kohandusi jm. Õpetaja kaasab vajadusel tugispetsialisti ja lapsevanema ning koos planeeritakse tõhusamad tugitegevused, sh vajadusel koostatakse individuaalne arenduskava.

Individuaalne arenduskava (IAK) vorm on Eliisi keskkonnas. Individuaalse arenduskava koostavad õpetajad koostöös tugispetsialisti(de)ga, kaasates lapsevanemad. Individuaalse arenduskava kokkuleppeid rakendavad kõik lapsega tegelevad inimesed (rühmaõpetaja, abiõpetaja, muusika- ja liikumisõpetaja, lapsevanemad, logopeed vm).

Kui lasteaia üldine tugi ei anna lapse arenguks soovitud tulemusi, nt lapse raskused jäävad püsima või süvenevad, kutsuvad tugiteenuste koordineerija (TUKO) kokku last toetava meeskonna (õpetajad, vanemad, tugispetsialist vm) ning teeb vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole tõhustatud toe või eritoe rakendamise vajaduse väljaselgitamiseks. Kooliväline nõustamismeeskond annab lapse arengu ja õpivajaduste kohta hinnangu ja soovitused edasiste tugimeetmete rakendamiseks.

Tõhustatud tuge rakendatakse lapsele, kes oma arengulise eripära tõttu vajab vähemalt üht tugispetsialisti teenust, spetsiifilist õppe- ja kasvatustegevuse korraldust, keskkonda, meetodikat või spetsiifilisi vahendeid ning individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni 12 lapsega rühmas. Tõhustatud tuge saab soovitada kooliväline nõustamiskomisjon.

Erituge rakendatakse lapsel, kes oma arengulise eripära tõttu vajab mitut tugispetsialisti teenust, kohandusi mitmes valdkonnas (spetsiifiline õppe- ja kasvatustegevuse korraldus,

keskkond, metoodika või spetsiifilised vahendid) ning pidevat individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni kuue lapsega rühmas. Erituge saab soovitada kooliväline nõustamiskomisjon. Kui lasteaial puuduvad võimalused lapse arengule vajalike erinevate tugiteenuste pakkumiseks, siis teavitatakse sellest vanemaid ja püütakse ühiselt leida lapse arengule parimad võimalused.

Lapse arengu toetamine toimub üldjuhul järgmiselt:

1. **märkamine** õpetajate poolt;
2. **kaardistamine:** lapse arengu täpsem hindamine ja dokumenteerimine, vanematega infovahetus ja nõustamine, tugispetsialistide kaasamine;
3. **sekkumine** - arengu toetamise tegevuste väljatöötamine (nt IAK koostamine) ja rakendamine; pidev tugitegevuste monitooring (tulemuslikkuse hindamine umbes paari kuu tagant) ja vajadusel muutmine.

Tugiteenuste koordineerija (TUKO) ülesanne lasteaias on tuge vajavate laste tugitegevuste korraldamine ja lasteaia välises tugivõrgustikutöös osalemise koordineerimine.

Tugiteenuste koordineerija:

- kaardistab ja omab ülevaadet lasteaia tuge vajavatest lastest ja nende arendustegevustest;
- toetab ja juhendab õpetajaid lapse üldise toe kavandamisel ja rakendamisel;
- nõustab vanemaid;
- monitoorib ja hindab lapse arengueesmärkide rakendumist (nt IAK);
- teeb õpetajatele ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks arendustööks, lasteaias pakutavate lapse arengut toetavate tugimeetmete rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks ning põhikooli ülemineku toetamiseks;
- kutsub kokku (vajaduspõhiselt kogu õppeaasta jooksul) ümarlaua lapse arengu toetamiseks;
- juhendab ja/või koostab dokumente ning koordineerib dokumentide liikumist;
- vahendab infot lasteaia sees ja lasteaia väliste asutustega (näiteks Rajaleidja, Hariduse Tugiteenuste Keskus).

8. Vanematega koostöö põhimõtted ja korraldus

Lapse kohanemise ja heaolu lasteaias tagab hea koostöö lapsevanemate ja õpetajate vahel.

Koostöö aluseks on lasteaia põhiväärtused ja pedagoogilised põhimõtted, sh teineteise austamine, avatud ja hooliv suhtlemine ning diskreetsus. Selliste põhimõtetega koostööd juhivad õpetaja ja toetab lapsevanemaid, kellel on põhivastutus oma lapse kasvatuse, hoolitsuse ja arengu ees.

Kuna laps õpib sotsiaalseid oskusi ja väärtusi vaid täiskasvanute eeskuju kaudu, siis õppe- ja kasvatustegevuse osana käsitleme vanemate igakülgset kaasalöömist lasteaia sündmustel ja ühistes ettevõtmistes, sh heategevuslikes.

Lasteaia personal, kes peab lähtuma kogu rühma laste heaolust ja arenguvajadustest, püüab võimaluste piires arvestada iga lapse ja pere vajaduste ning eripäradega, vajadusel toetades nii pedagoogiliste kui ka hingehoidlike vestlustega. Eriarvamuste tekkides arvestatakse eelkõige lapse heaolu ja arenguvajadustega, vajadusel kaasatakse erialaspetsialist.

Koostöö vanematega algab lasteaia tutvumispäeval või kokkulepitud individuaalse tutvumisvestluse kaudu, mille ajal selgitatakse välja lasteaia ja kodu ühine väärtusorientatsioon.

Iga uue perega viivad rühmaõpetajad läbi perevestluse, mis on vanematega koostöö aluseks. Igal õppeaastal toimuvad arenguestlused või vajaduspõhised koostöövestlused.

Igapäevane last puudutav infovahetus ja tagasiside andmine toimub vanemaga peamiselt otsekontaktis vesteldes (nt hommikul last üle andes või õhtul järgi tulles), et teadlikult kujundada avatud suhtlemist ja teineteise paremat mõistmist (kui kirja teel), olles sealjuures lastele pidevaks eeskujuks. Diskreetseteks ja süvenemist nõudvateks vestlusteks lepatakse kokku eraldi aeg ja koht. Lapsevanemate poolt avaldatud isiklik (suuline või kirjalik) info on konfidentsiaalne.

Koostöö lastevanematega on planeeritud mitmetasandilisena ja hõlmab järgmisi valdkondi:

1. Individuaalne vestlus: tutvumisvestlus, perevestlus, hommikul last tuues ja õhtul lapsele järgi tulles, arenguestlus, koostöövestlus.

2. Lasteaia ja rühma ühisüritused: tutvumispäev, peod, väljasõidud, temaatilised õhtud, koosolekud, koolitused, heakorragevused, talgud, projektid, töökoha külastamine/eriala tutvustamine, töötoa läbiviimine.

3. Küsitlused, rahulolu-uuring

4. Informatsiooni jagamine: ELIIS (Eesti Lasteaedade Internetipõhine Infosüsteem), kuulutused, kutsed, kodulehekülg, lasteaia list.

5. Tartu Luterliku Peetri Kooli nõukogu: lasteaia vanemate esindaja kuulub asutuse tööd reguleerivasse nõukogusse.

9. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Tartu Luterliku Peetri Kooli lasteaiaosa õppekava on arenev dokument. kuhu võivad muudatusettepanekuid teha kõik pedagoogid, lapsed, lapsevanemad, pidaja liikmed.

Iga rühma õpetaja saab kogu õppeaasta jooksul teha õppekava parandusettepanekuid rühma aastaplaanis (Eliisis). Lasteaia juhi eestvedamisel analüüsitakse lasteaia õppekava rakendumist igal aastal ja õppeaasta lõpus lepatakse kokku muudatused uueks õppeaastaks. Lasteaia õppekava muudatused kooskõlastatakse TLPK nõukogus ja kinnitatakse pidaja MTÜ Tartu Luterlik Peetri Kool poolt.

Muudatused viiakse õppekavasse sisse uue õppeaasta alguseks (septembriks).